

PAU-
LIINA

Vastuulliset

VANHA-
TALO

Tammi

PAULIINA VANHATALO

Vastuulliset

TAMMI

HELSINKI

© Pauliina Vanhatalo ja Tammi 2022
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-4316-0
Painettu EU:ssa

– TIIÄTTEKÖ TE MITÄ teijän kotona on tapahtunu?

Lenni kääntyi ääntä kohti. Uuden kodin portilla seisoi farkkutakkiin ja mustiin housuihin pukeutunut tyttö koulureppu selässään. Tyttö vaikutti Lennin ikäiseltä, tuijotti silmiin ja kiskoi housuja ylöspäin. Pappa kutsui sen muotoisia lapsia pulleroiksi, mutta äiti korjasi aina, ettei ihmisten kehoja ollut tapana kommentoida ja että jokainen sai olla sellainen kuin oli.

– Me asutaan teijän naapurissa, tyttö sanoi, vilkaisi viereistä taloa ja katsoi sitten taas Lenniin, toisti kysymyksen: – Tiiättekö te mitä teijän kotona on tapahtunu?

Pihatien sepeli rahisi, kun äiti ohitti Lennin ja meni tytön luokse, sulki portin tämän edestä ja sanoi jotakin matalalla äänellä. Tyttö kääntyi ja käveli pois. Äiti palasi autolle ja alkoi penkoa peräkonttia. Kun Lennin ja äidin katseet kohtasivat, äiti hymyili mutta näytti vähän säikähtäneeltä. Lenni tunsu automatkan ellotuksen vatsassaan. Aurinko oli paistanut kauan silmiin, ja vaikka Lenni oli jo päässyt täyteen sullotulta takapenkiltä ulkoilmaan, heikkotti vieläkin. Lennistä tuntui samalta kuin silloin, kun hän oli pyörinyt pitkään ympäri kädet levällään. Maailma oli jotenkin liikkeessä, vaikka hän itse oli paikallaan.

Äiti otti peräkontista muovikassin ja työnsi sen Lennin

syliin. Kassiin oli ahdettu ruokia vanhasta jääkaapista, ja koska sen toinen kädensija oli poikki, sitä ei voinut roikottaa.

– Miksei iskä auta? Lenni kysyi.

– Annetaan sen nukkua vielä.

Ruokakassi hankalasti sylissä Lenni kurkisti auton pölyisen siviikkunan läpi. Isä istui pelkääjän paikalla. Suu ei ollut enää auki niin kuin äsken, kun isä oli vielä kuor-
sannut, ja kasvoilla oli selkeämpi ilme.

– Ei se nuku, Lenni sanoi. – Se pitää vaan silmiä kiinni.

Äiti kävi irrottamassa siskon takapenkin turvaistui-
mesta.

– Annetaan sen silti olla, hän sanoi, nosti Ellin syliinsä, sulki varovasti auton oven ja alkoi kantaa siskoa kohti taloa. Se oli suuri, korkea ja paljon vanhempi kuin entinen koti. Lenni oli kuvitellut talon jollakin tapaa erilaiseksi, vaikka oli nähnyt siitä valokuvia, pienemmäksi ehkä, tai vähemmän todelliseksi. Elli katsoi unisena äidin olan yli, hieroi silmiään ja haukotteli. Lenni seurasi äitiä ja siskoa. Hän ei tajunnut, miksei Elli ollut saanut jatkaa unia, kun isäkin sai vaikka ainoastaan teeskenteli.

Sisällä talossa oli ahdasta kulkea. Muuttomiehet olivat tuoneet sinne muovilaatikoissa ja jätösäkeissä vanhan kodin tavaraa. Yhdestä säkistä pilkkotti siskon päiväuni-
peitto, Lenni oli työntänyt sen sinne kun äiti oli pyytänyt keräämään kaikkea pehmeää: tynyjä, vilttejä, talvitakkeja, Ellin leluja. Kuplamuoviin käärityt taulut oli nostettu sohvaa päälle, eikä mihinkään voinut muutenkaan istua, kun tuolit oli pinottu ja nojatuolilla töröttö huonekasvi.

Ainoassa pahvisessa laatikossa luki *Lennin tavaroita*.

Lenni kurkisti sinne ja otti käsiinsä pleikkarin ohjaimen. Kun äiti tuli olohuoneeseen käytettyään Elliä vessassa, Lenni oli ohjailevinaan häntä. Tuntui melkein todelta, että hän määräsi äidin kävelemään ikkunalle. Lenni painoi ohjaimen neliötä, josta sai hahmon yleensä toimimaan ympäristön ja esineiden kanssa. Niissä pelin kohdissa luki englanniksi *interract*. Äidin mukaan se tarkoitti vuorovaiikutusta, sitä että kaksi asiaa vaikutti toisiinsa yhtä aikaa.

Kun Lenni oli painanut nappia kolmesti, äiti alkoi tutkia miten ikkunan sai auki. Ensin piti repiä teippejä irti ja avata sisäikkuna, sitten nitkuttaa ulompaa ikkunaa vähän kerrallaan. Lopulta se antoi periksi ja taittui saranasta ulos kadulle. Äiti kiinnitti sen haalla paikalleen.

– Tuuletetaan vähän, hän sanoi ja asetti jostain kaivamansa paksun kirjan ikkunalaudalle tukemaan sisäikkunaa. – Käytkö avaamassa oven niin tulee ristiveto?

Lenni laski pleikkarin ohjaimen takaisin laatikkoon. Entisessä kodissa oli ollut tyylikkäämpää. Ikkunat olivat avautuneet siellä helposti, lattioissa ei ollut ollut laudanrakoja eikä ovenkarmeista lohkeillut teräviä maalinpalasia. Turha siitä oli silti sanoa, päätetty mikä päätetty, ja äidillä ja isällä riitti murheita. Nytkin Elli juoksi itkien äidin luokse, kun oli kai satuttanut kätensä johonkin.

Ulko-ovi pysyi auki vasta kun Lenni pönkkäsi sen harjalla. Kasvoilla tuntui tuuli ja auringon lämpö, autotallin katto kiilsi ja sen takana puiden latvat huojuivat. Tuoksui kesältä.

Isä oli noussut autosta. Hän kantoi matkalaukkuja ja ohitti Lennin vaitonaisena portaissa. Lenni juoksi pihatien aidan viereen, tarkasti ettei portin luona ollut ketään

näkemässä ja avasi housujen sepaluksen. Pissatessaan puskaan hän näki että jotain mustavalkoista pilkkotti pensaan takana aidan vieressä. Se oli pallo. Saatuaan vetskarin kiinni Lenni kumartui poimimaan esineen. Pallo oli lussu, se painui sisäänpäin eikä pompannut kun sen pudotti maahan. Lenni potkaisi sen autotallin oveen, kuului heikko lasahdus. Hän haki pallon siitä mihin se jäi, mutta samassa isä nappasi sen ja heitti kohti portin vieressä olevaa roska-astiaa.

Isä katsoi Lenniin, ensimmäistä kertaa tänään. Hän kaivoi taskustaan setelin.

– Käy ostamassa kaikille jäätelöt, jookko?

Lenni nyökkäsi, piilotti setelin kämmeneensä. Se oli kaksikymppinen, enemmän kuin hän oli saanut isältä tai äidiltä pitkään aikaan. Käveltyään portille hän tajusi ettei tiennyt minne mennä.

– Missä täällä on kauppa?

– Etsi puhelimesta, isä sanoi, kumartui ja tarttui autotallin oven kahvaan, kiskaisi siitä niin että suuri ovi rullasi ylös.

– Tuskin noin iso poika näin pienessä kaupungissa eksyy.

Aamulla kun Lenni avasi silmät, huone oli täynnä valoa. Ikkunoissa ei ollut verhoja, ja siitä Lenni muisti taas, että he olivat muuttaneet. Hän oli nukkunut kaikkein pisimpään. Kun patjat oli levitetty edellisiltana olohuoneen nurkkaan, oli tuntunut vähän siltä kuin he olisivat olleet telttaretkellä tai leikkineet majaa. Hänen patjansa oli asetettu äidin ja isän patjojen väliin, ja Ellille oli pedattu oma pesä sohvalle. Sisko löhösi siellä nyt kuulokkeet korvillan ja katseli piirrettyjä tabletilta. Äiti istui sohvalla Ellin

jalkopäässä mutta nousi heti kun näki Lennin heränneen.

– Huomenta, äiti sanoi ja kömpi suukottamaan Lenniä.

– Nukuitko hyvin?

– Joo, Lenni mutisi.

– No hyvä.

Äiti otti puhelimen patjan vierestä ja alkoi näpytellä viestiä. Kun hän huomasi Lennin seuraavan, hän käänsi puhelimen näyttöä niin ettei Lenni voinut enää lukea tekstiä, mutta luultavasti hän pyysi isää tulemaan, koska peremmältä talosta kuului pian askelia. Isä käveli huoneeseen päivävaatteissa ja kahvikuppi kädessään, ei sanonut mitään mutta istuutui lattialle seinän viereen. Äiti kosketti Lennin hiuksia ja siirtyi sitten vähän kauemmaksi, kohensi yöpaitaansa totinen ilme kasvoillaan. Oliko Lenni tehnyt jotain kiellettyä?

– Kuule Lenni, on yksi juttu, äiti sanoi ja vaikeni.

Lennin suu puristui kiinni. Aikuiset menivät aina niin hitaasti asiaan, että välissä ehti kuvitella vaikka mitä, niin kuin että äiti ja isä olivat ehkä eroamassa. Monien mielestä oli parempi erota kuin riidellä jatkuvasti. Jos äiti ja isä eroaisivat, Lenni tahtoisii palata vanhaan kotiin. Hän halusi vanhan kodin vaikka sitten ilman isää. Se oli tosin jo niin paha ajatus, että Lennin jalka nytkähti.

– Meidän pitää kertoa sulle jotain tästä meidän kodista, isä sanoi lopulta. – Tämä talo on ollut olemassa melkein kaksisataa vuotta, ja niin pitkässä ajassa ehtii tapahtua kaikenlaista. Hyvää ja paha. Lähes kaikki täällä asuneet perheet on olleet ihan tavallisia, eläneet niin kuin nyt yleensä eletään, mutta ennen meitä täällä asui perhe, jolle kävi pahasti.

Isä kuulosti väsyneeltä. Toisaalta hän jaksoi selittää, vaikkei ollut viime aikoina usein jaksanut.

– Miten pahasti? Lenni kysyi.

– Koko perhe kuoli.

– Miten?

Äiti selvitti kurkkuaan, aikuiset vaihtoivat katseen.

– Kyllä se sen jostakin kuulee, vaikkei me kerrotais, isä sanoi äidille. – Huomasithan sä sen eilen itsekin.

Äidin silmät räpsyivät. Hän kääntyi Lennin puoleen.

– On tärkeä muistaa, että sellainen on todella harvinaista, hän sanoi. – Mutta sen perheen isä voi niin huonosti...

– Ei siinä ole kyse huonosti voimisesta, isä ärähti kesken äidin puheen. – Moni voi huonosti eikä silti lahtaa perhettään.

– Mitä lahtaaminen tarkoittaa? Lenni kysyi ja asetteli peittoaan.

– Tappamista, isä sanoi.

Lenni katseli ympärilleen olohuoneessa. Olikohan se tapahtunut täällä? Kaikki näytti tavalliselta. Ikkunan takana naapuritalojen seiniin paistoi aurinko, ja kadulta kuului hurinaa, kun joku ajoi talon ohi.

– Miten? hän kysyi taas. – Missä?

– On parempi, jos ei kuvitella sitä liian tarkkaan, äiti sanoi. Hän koetti vetää Lennin kainaloon, mutta Lenni halusi olla erillään, sillä tavalla pystyi ajattelemaan paremmin.

– Se oli niiden elämää, tämä on meidän, isä sanoi. – Eikä taloja voi syyttää siitä mitä ihmiset tekee.

Äiti nousi ja kävi avaamassa ikkunan, vaikka sisään tuli

kylmää ilmaa. Edellispäivänä kun Lenni oli tuonut jääte-
löt kaupasta, Elli ja hän olivat hytisseet syödessään niitä
sisällä. Talossa tuuli koko ajan, koska äiti ei antanut laittaa
ikkunoita ja ovia kiinni.

– Oli hyvä juttu että saatiin näin kaunis koti ja velat
samalla maksettua, äiti sanoi ja kääriytyi vilttiin. – Nyt
kun ei ole rahahuolia, voidaan viettää ihana pitkä kesä-
loma. Sitten minä aloitan työt kaupungilla, sinä menet
neljännelle ja Elli hoitoon. Ja isä saa aikaa suunnitella
uusia kivoja työkuvioita.

Lenni etsi sukkansa peiton alta ja puki ne jalkaan. Kai
aikuiset tietävät mitä tekevät, hän ajatteli ja muisti sitten
mitä oli nähnyt matkalla kauppaan.

– Täällä on käärmenäyttely, hän sanoi. – Kadulla oli
juliste. Voidaanko me käydä siellä?

– Jaksaisitko? äiti kysyi isältä ja kömpi takaisin sohvalle,
nosti Ellin syliinsä. Elli antoi äidin suukottaa ja helliä
itseään niin kuin mitään ei olisi tapahtunut. Siskolle ei
kai kerrottaisi.

Valko-keltainen tiikeripyton makasi kasana terraarion
etunurkassa heti lasin takana. Se oli näyttelyn suurin ja
vahvin käärme, siihen verrattuna muut olivat pieniä lui-
keroita. Lenni katseli pytonia ja kuunteli kun käärmemies
kertoï toiselle perheelle samat asiat kuin heille äsken.
Tiikeripyton lepäsi nyt mutta näkisittepä sen illalla kun
se lähti liikkeelle: terraarion tavarat vain lentelivät. Se oli
vasta nelivuotias kuristajakäärme, mutta täysikasvuinen se
saattoi saalistaa saksanhirven. Se odotti liikkumatta kun-
nes sopiva uhri erehtyi lähelle, ja sitten se syöksyi kiinni

kasvoihin, tukki hengitystiet, kiertyi keuhkojen ympärille ja veti sisäänsä saaliin uloshengityksen. Kun saaliin keuhkot olivat kokonaan tyhjät, se puristi vähän lisää.

Joku kiljahti, ja Lenni havahtui paikantamaan isän. Ensin hän näki Ellin, joka istui isän harteilla, koska niin korkealta sisko ei ylettänyt kaikkeen mihin täällä ei saanut koskea. Isän kasvot olivat paljaat. Hän ei käyttänyt maskia paitsi jos äiti oli mukana tai joku tuli sanomaan. Näyttelyhallissa oli paljon väkeä lähekkäin samassa tilassa, mutta kukaan ei huomauttanut asiasta, ja pari muutakin miestä oli ilman maskia niin ettei isä kiinnittänyt liikaa huomiota.

Lenni silmäili terraarioiden rivejä. Hän oli jo tutkinut ne kaikki, käynyt katsomassa myös hämähäkkejä ja torakoita ilman isää ja Elliä. Yksi terraario oli vaikuttanut tyhjältä, mutta sitten nuori käärmenainen oli tullut nostamaan muovista vihreää piikkimattoa terraarion pohjalla, ja Lenni oli nähnyt sen alla kaksi pitkää käärmettä. Ajatus näystä tuntui yhä Lennin niskassa: että jotakin luikersi mattojen alla, meni piiloon niin ahtaaseen paikkaan.

– Lenni, tuu tänne, isä kutsui. – Saat pidellä käärmettä.

Sama käärmenainen seisoi nyt isän ja Ellin vieressä. Lenni totteli kutsua, ojensi jo kätensä mutta pysähtyi sitten.

– Maksaako se? hän kysyi.

– Vain jos haluaa kuvan, käärmenainen sanoi.

– Kyllä kai me tällainen hetki ikuistetaan, isä vastasi, laski Ellin lattialle ja alkoi kaivaa lompakkoaan. Lenni ei käsittänyt, miksi isä kuulosti yhtäkkiä sellaiselta. Kuin raha olisi ollut pikkujuttu, kuin isä ei olisi koskaan joutunut lainaamaan Lenniltä papan antamia viisikymppisiä.

– Kassalle voi maksaa lähtiessä, käärmenainen sanoi, sivuutti isän ja ojensi Lennille käärmettä selkäpuoli edellä.

– Pitele varmasti ja hellästi, älä roikota.

Käärme oli nyt Lennin käsissä. Se oli painavampi kuin oli näyttänyt, eikä nahka ollut yhtään limainen vaan sileä ja pehmeä. Isä oli ottanut puhelimen esiin ja avannut kameran.

– Hymyä huuleen, hän sanoi. – Älä näytä niin totiselta.

Lenni veti suunsa hymyyn. Kun isä oli kuvaan tyytyväinen, Lenni antoi käärmeen takaisin naiselle ja kiitti.

– Voidaanko me lähteä? hän kysyi isältä.

– Lähdetään vaan, isä sanoi ja juoksi nappaamaan Ellin, joka oli ehtinyt läntätä kämmenensä terraarion lasiseinänsä. Palatessaan isä pörrötti toisella kädellä Lennin tukkaa. – Tykkäsitkö?

Lenni nyökkäsi ja ajatteli kadulla näkemäänsä näyttelyjulistetta. Hän oli tutkinut tarkkaan lähikuvaa vihreän käärmeen päästä, käärmeen keltaisesta silmästä, jonka musta pupilli oli näyttänyt pystysuuntaan tehdyiltä viilolta. Terraarioiden käärmeet eivät olleet katsoneet Lenniin tai keneenkään päin – käärmenainen oli selittänyt etteivät ne pahemmin piitänneet ihmisistä tai tunnistaaneet edes omistajaansa – mutta oli tämä silti kannattanut. Mieluummin Lenni tiesi miten asiat olivat kuin oli tietämättä.

Kadulla tuuli. Lenni kulki isän ja Ellin edellä folioon käärityt pitsanloput käsissään. Isä piteli Elliä hihasta kiinni, ja Elli käveli niin hitaasti, että heidän toisten täytyi jatkuvasti pysähdellä. Enää isä ei ollut sellainen kuin näyt-

telyssä. Jo pitseriassa hän oli mennyt hiljaiseksi eikä ollut vastannut enää kysymyksiin, tuijotti vain lautastaan ja söi, puhui tarjoilijallekin niin hiljaa ettei tämä saanut ensin selvää. Lenni oli joutunut toistamaan melkein kaiken isän puolesta. Väkisinkin hän oli alkanut miettiä, murehtiko isä taas rahasta ja kuinka paljon pitsat olivat maksaneet. Sen jälkeen ruokaa oli ollut vaikea niellä.

Kadunkulmassa Lenni pysähtyi odottamaan, että isä ja Elli saivat hänet kiinni.

– Ois lämmintä jos ei tuulis, hän sanoi sitten.

Isä ei vastannut. Lenni jatkoi silti.

– Jos me laitettais kadulle juliste, että tulkaa katsomaan kun meidän isä soittaa, niin poliisit kieltäis, eikö kieltäis-kin?

Isä murahti eikä katsonut Lenniin päin. Lenniä ärsytti. Aikuiset toistelivat aina, että kohta helpottaa, ihan pian palataan normaaliin elämään, mutta ei siihen koskaan kuitenkaan palattu.

– Aiotteko te muuten maksaa takaisin ne rahat, jotka lainasitte multa?

Se sai isän sentään hereille. Hän päästi irti Ellin hihasta, kaivoi lompakon esiin ja suuntasi huomionsa Lenniin.

– Paljonko me ollaan velkaa? hän kysyi.

– Satakakskymppiä, Lenni sanoi vaimeasti, katui jo, että oli ottanut asian puheeksi. – Tai oikeastaan satakakskyt- neljä, mutta ei se ole niin tarkkaa.

Isä otti lompakosta kolme viisikymppistä ja ojensi ne Lenniä kohti.

– Siinä on korot mukana.

Lennillä oli yhä pitsat käsissään, eikä hän tiennyt mitä tehdä, tuntui että olisi pitänyt varmaan pyytää anteeksi. Isä taittoi setelit ja työnsi ne Lennin farkkujen takataskuun, hoputti sitten Elliä, joka oli kumartunut poimimaan voikukan katua reunustavan talon kivijalan juuresta. Uuteen kotiin ei ollut onneksi pitkä matka. Lenni mietti ostaisiko isä kitaransa takaisin nyt kun kerran rahaa taas oli. Ei hän kyllä välttämättä ostaisi. ”Mä en soita tämän paskamaan junteille enää koskaan”, Lenni oli kuullut isän sanovan äidille. ”Mun puolestani ne saavat juoda itsensä hengiltä kaikessa hiljaisuudessa.”

Uuden kodin lähellä Lenni juoksi edeltä, hidasti portille tullessaan ja pysähtyi kokonaan, kun näki lussun pallon roskakorin vieressä. Isä oli ollut oikeassa, se jouti roskiin, sitä ei tehnyt mieli ajatella ollenkaan. Isä ja Elli saivat Lennin kiinni, ja he kaikki kävelivät yhdessä pihaan. Äiti kaatoi siellä pussista multaa ruukkuihin, nurmikolla oli kukkia pienissä muoviasiatioissa.

– Olisi tietysti tähdellisempääkin puuhaa, äiti sanoi isälle, irrotti yhden kukkapaakun ja työnsi sen ruukun multaan. – Teki vain mieli tuoda tänne jotakin kaunista ja elävää.

Pihalla oli lämpimämpää kuin kadulla, suojaisaa, mutta Lenni värähti silti. *Kaunista ja elävää*. Elli kävi viemässä voikukan äidille, joka suukotti siskoa mutta varoi koskettamasta tätä multaisilla käsillään. Lenni katseli sinistä taivasta, äitiä kukkien luona, isää, joka oli istunut portaille ja hieroi kädellä rintakehäänsä. He olivat täällä elossa. He olivat elossa ja jotkut muut olivat kuolleet.

– NÄKÖALAA EI VOI MOITTIA, kiinteistönvälittäjä sanoi maskin takaa ja piti Niinaan sen verran etäisyyttä kuin parvekkeella oli mahdollista. – Ja onhan tämä rakennus yksi meidän maamerkeistä siinä missä tehdas ja kirkkokin.

Niina astui parvekkeen kaiteen luo, laski katseensa taitvaalta keskustan rakennusten tasakattoihin ja kaupungin ruutukaavaan, jonka suorat linjat oli helppo hahmottaa näin ylhäältä. Siellä täällä kulki ihmisiä pyörällä tai jalan, autot hiljensivät risteykseen ja jatkoivat sitten matkaansa. Verkkaisen liikenteen seuraaminen tuntui oudon rauhoittavalta. Oli kuin olisi saanut siirtyä hetkeksi kaiken ylä- ja ulkopuolelle, jättää elämisen ja kaiken mitä siihen kuului muiden huoleksi.

– Kivan pienen kodin tästä kyllä saa, välittäjä jatkoi. Naisen ääni oli kannustava ja ystävällinen, vaikka sanoissa oli hiukan rutiinin makua. – Ystävälliset naapurit tulevat kaupan päälle, moni on asunut tässä talossa koko ikänsä. Mutta jos haluaa olla omassa rauhassaan, sekin luonnollisesti onnistuu.

Niina käytti maskia poissa kasvoiltaan ja hengitti hetken vapaasti, nosti sen sitten takaisin ja kääntyi kohti naista. He palasivat olohuoneeseen, seinät olivat siellä valkoiset ja tyhjät.

– Oliko sulla millainen tilanne? välittäjä kysyi, ehkä parantaakseen myyntiargumenttejaan tai pelkästä uteliaisuudesta. Kiinteistönvälittäjät olivat kai usein hyvin perillä ihmisten asioista, tiesivät varmaan muutto- ja eroaikeista silloin tällöin ennen puolisoa. Jos tieto oli valtaa, niin kuin se tietysti oli, Niina itse ei ollut sellaisesta vallasta kiinnostunut. Uteliaisuus oli hänestä alentava piirre ja juoruilijat paljastivat itsestään aina enemmän kuin ymmärsivät. Niina teeskenteli ettei ollut kuullut kysymystä ja meni tutkimaan keittokomeroa. Hän ajatteli äitiään, joka oli istunut päivät marketin kassalinjastolla ja tehnyt vapaa-ajalla tuttaville ompelutöitä, ennen kaikkea rahan vuoksi mutta myös kuullakseen ihmisten murheista ja ongelmista samalla kun käänsi housunlahjetta nuppineulat suussa. Niina oli oppinut tunnistamaan äidin selän hienoisen suoristumisen ja äänen kirkastumisen, äkillisen piristymisen, joka sai myötätunnon vaikuttamaan teeskennellyltä silloin kun jollakin meni oikein huonosti. ”Ei niilläkään kaksista ole”, äiti oli sanonut asiakkaan mentyä, pujottanut ompelukoneeseen mustaa lankaa hautajaisvaatteiden leventämistä tai kaventamista varten ja kerrannut ääneen kaiken mitä oli saanut tietää.

– Sijoitusasunnoksi tämä olisi myös edullinen ja näppärä, välittäjä jatkoi yksinpuheluaan Niinan selän takana. – Nykyiset omistajat ovat ymmärtääkseni harkinneet itsekkin asunnon tarjoamista vuokralle. Niin että jos ostaminen tuntuu isolta askeleelta, muistakin vaihtoehdoista päästäisiin ehkä sopimukseen.

Niina avasi ja sulki muodon vuoksi pari kaappia ja palasi sitten keittokomeroista olohuoneeseen, vaelsi eteis-

käytävään ja astui makuuhuoneeseen. Seinissä oli yhä sama vaaleanvihreä sävy, jolla he olivat maalanneet ne Ainon kanssa. Niina nielaisi. Hän oli tutkinut edellis-päivänä tarkkaan asunnon myynti-ilmoituksen ja oli siis tiennyt, miltä siellä näyttäisi, mutta oli silti eri asia olla itse tuossa tilassa, tuon värin ympäröimä. Menneisyyteen putosi nopeasti ja sieltä oli hidasta nousta.

Välittäjä astui Niinan rinnalle turvaväleistä piittaamatta.

– Pieni pintaremontti raikastaisi varmaan ilmettä, hän sanoi.

– Pitää miettiä, Niina vastasi.

Hän oli ajatellut pystyvänsä helposti tähän esitykseen – olihan hänellä suojanaan keskuskoulun arvostetun opettajan ryhti ja keskustelurutiinit – mutta juuri nyt hän pelkäsi jäävänsä valheesta kiinni. Tähän asti hän oli pitänyt asuntojen myynti-ilmoitusten selailemista harmittomana harrastuksena. Ihmiset nyt penkoivat verkossa kaikenlaista kun eivät saaneet unta. Joku luki roskaalehtien keskustelupalstoja, Niina antautui fantasialle toisenlaisesta elämästä, jossa oli tyhjiä huoneita, uudenkiiltävät kodinkoneet, poreamme, maljakossa leikkokukkia ja pihalla omenapuu. Kun vastaan oli tullut tämä asunto, jossa ei ollut kalliita kodinkoneita, poreametta tai leikkokukkia vaan pelkkiä muistoja, hän oli ylittänyt rajan, jota ei ollut koskaan aiemmin edes harkinnut lähestyvänsä. Hän oli ottanut yhteyttä välittäjään ja pyytänyt järjestämään yksityisnäytön.

– Ei tämä nyt ole aivan sitä mitä olin kaavaillut, hän sanoi. Mikään ei näkynyt päälle, jos sen ei antanut näkyä.

– Meiltä löytyy toki muitakin kohteita, nainen vastasi

sujuvasti mutta vaikutti pettyneeltä. Asunto oli ehtinyt olla myynnissä jo monta kuukautta. – Esimerkiksi tässä melko lähellä on toinen kiva kerrostaloasunto, jonka omistajat ovat remontoineet hyvällä maulla...

Niina antoi naisen puheen painua taka-alalle ja palasi eteiseen. Sen seinästä törrötti ruuvi. Hän nosti kätensä ja kosketti sen kantaa. Joskus ikuisuuksia sitten hän oli ruuvannut sen seinään kiinni, kun Aino oli tahtonut ripustaa eteiseen paikallisen taiteilijan maisemataulun. Niina oli kiusoitellut Ainoa: Kuka laittoi seinälleen kuvan asuin-kaupungistaan? Eikö niitä nurkkia nähnyt muutenkin riittävästi?

Putoaminen nopeaa, nouseminen hidasta.

Välittäjä tarjosi käyntikorttiaan, Niina ei edes vilkaissut sitä mutta työnsi sen kuitenkin taskuunsa. Hän seurasi naista porraskäytävään, ja tämä varmisti että ovi meni lukkoon heidän takanaan. He asettuivat rinnakkain odottamaan hissiä, joka tuntui juuttuneen alempiin kerroksiin. Välittäjä selasi puhelintaan, ei koettanut onneksi enää pitää keskustelua yllä. Kun hissin ovet lopulta avautuivat heidän edessään, Niina ei tiennyt olisiko hän maantasalle palaamisen sijaan tahtonut sittenkin jäädä siihen missä oli.

Ei hän tietenkään jäänyt vaan astui tottelevaisesti hissiin. Kaupunki oli liian pieni kummallisten mielitekojen kuuntelemiseen.

Kotiin tultuaan Niina vaistosi heti eteisessä, että talossa oli käyty. Oli vaikea tietää, mistä tunne tarkalleen ottaen syntyi – ehkä siitä että Niina uskoi sulkeneensa välioven,

joka oli nyt auki, tai vieraasta tuoksahduksesta, joka leijui eteisessä. Saattoi se kyllä olla myös opittua epäluuloa, lievää vainoharhaisuutta, jota ei niin vain karistettu, vaikka lukot oli vaihdettu ja arvokkain omaisuus suljettu autotalliin hankittuun kassakaappiin. Ei täällä enää edes ollut mitään vietävää. Samanlaisia epämuodikkaita sohvia ja lastulevystä tehtyjä huonekaluja sai puoli-ilmaiseksi kierrätyskeskuksesta, ja vanha televisio oli raskas kantaa. Riisumatta kenkiään Niina meni vessaan ja kurkisti sen lääkekaappiin. Kasvorasvat, deodorantit, vanupuikot ja intiimivoiteet olivat entisillä paikoillaan, ja särkylääkkeet taas turvallisesti Niinan käsilaukussa. Hän kiersi nopeasti muutkin huoneet muttei huomannut mitään erityistä.

Ethän ole sattunut käymään tänään kotona? hän viestitti Sakarille.

Vastaus tuli heti.

En, kuinka niin? Jos haluat, voin kyllä ajaa illemmalla sinne, kun saan hommat täällä pakettiin.

Ei kannata, Niina näpytteli ketjuun. Minullakin on töitä rästissä.

Hän laski puhelimen pöydälle, kävi eteisessä riisumassa kengät ja hakemassa kynnykseltä kauppakassin. Hän kantoi sen keittiöön ja purki ostokset, heitti kuitin ja välittäjän käyntikortin paperinkeräyslaatikkoon. Sitten hän alkoi pyyhkiä keittiön pintoja. Hän piti siivoamisesta. Työviikon hälyn ja ainaisen reagoimisen jälkeen oli mukava luoda järjestystä, joka ei katoaisi heti kun sille käänsi selän. Samalla tasaantui pelko siitä, että hänen sisällään oli jotakin arvaamatonta, jotakin mitä hän ei täysin ymmärtänyt ja mitä hän ei välttämättä saisi hal-

lintaan. Ainon vanhalla asunnolla käyminen oli sentään ollut pelkkä päänäpistö. Nyt kun se oli hoidettu pois päiväjärjestyksestä, oli aika palata normaaliin elämään, pyyhkiä pölyjä niin kuin naiset tavallisesti tekivät tavallisen viikkonsa päätteeksi.

Kun Niina imuroi makuuhuonetta, hänen katseensa osui yöpöytään. Siinä missä oli vielä aamulla ollut pieni punainen lasilintu, oli nyt pelkkä tyhjä taso.

Ajatus tuli kuin mielen ulkopuolelta, viiltävänä ja kirkkaana.

Sinulla ei voi olla mitään kaunista.

Niina painoi imurin sammuksiin. Ei tätä taas, hän ajatteli, minä en jaksa. Hän päästi imurin varresta irti ja antoi sen kolahtaa lattiaan, haki käyntikortin paperinkeräyksestä, tarttui puhelimeen ja valitsi numeron.

”Ei kai kenenkään ollut mahdollista elää koko elämänsä niin, että joka ainoa päätös oli selitettävissä ja perusteltavissa? Ei kai kukaan kyennyt aina jäämään, pysymään paikallaan siltä varalta että se pelastaisi jotakin?”

On kesä. Lennin perhe muuttaa pohjoiseen tehdas-kaupunkiin, taloon, jonka synkän historian kaikki tuntevat. Viereisellä tontilla seisoo autiotalo. Sinne on asettunut asumaan Pasi, joka on jättänyt entisen elämänsä pitääkseen silmällä naapuritonttia.

Toisella puolen kaupunkia Niina vuokraa asunnon korkealta tornitalosta. Siellä hän tuntee olevansa pitkästä aikaa suojassa, niin omalta lapseltaan kuin vieraaksi muuttuneelta elämältään.

Pauliina Vanhatalon *Vastuulliset* kuvaa mestarillisen eleettömästi sitä, mitä tapahtuu, kun pahimmat pelot käyvät toteen. Se on piinaavan kaunis romaani syyllisyydestä, valinnoista ja ihmisistä, jotka uhraavat itsensä kannatellakseen toisia, korjatakseen muiden tekemät virheet.

9 789520 443160

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-4316-0